

Nr 36

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av proposition om kommunalt partistöd.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas *proposition nr 126* med förslag till lag om kommunalt partistöd samt följande *motioner* som väckts i anledning av propositionen:

1) I: 1064 av herrar Ferdinand Nilsson och Mattsson samt II: 1227 av herrar Johansson i Skärstad och Persson i Heden (alla cp);

2) I: 1076 av herrar Dahlén (fp) och Nils-Eric Gustafsson (cp) samt II: 1245 av herrar Hedlund (cp) och Wedén (fp);

3) I: 1077 av herrar Strandberg, Brundin och Karl Pettersson samt II: 1246 av herrar Nordstrandh, Thylén, Petersson i Gäddvik och Oskarson (alla m);

4) I: 1078 av herr Werner samt II: 1244 av herr Hermansson, fru Marklund och fru Ryding (alla vpk); samt

5) II: 1231 av herr Sjöholm (fp).

Texten till motionerna 2), 4) och 5) är tryckt i *andra kammaren*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att kommuner och landstingskommuner genom en särskild lag tilläggas befogenhet att lämna ekonomiskt bidrag till politiskt parti, som under den tid beslut om bidrag avser är representerat i kommunens fullmäktige resp. landstinget. Beslutet skall enligt lagen innehålla att bidrag utgår till varje sådant parti med samma belopp för varje plats som partiet under nämnda tid har i fullmäktige resp. landstinget.

Lagen föreslås träda i kraft snarast möjligt.

Motionerna

Av motionerna — som här betecknas med samma nummer som ovan — avser *motionen 5)* (herr Sjöholm) avslag, *motionerna 1)* (herr Ferdinand Nilsson m. fl.) att bidrag skall kunna utgå redan för valåret till parti som inte varit men blir representerat efter kommunalval samt *övriga tre motioner* (fp + cp, m och vpk) att bidrag skall utgå dels med visst grundbelopp lika för *Bihang till riksdagens protokoll 1969. 5 saml. 2 avd. Nr 36*

alla partier, dels med visst belopp i förhållande till antalet mandat. Av de sistnämnda avser *motionerna 2)* (fp + cp) att 25 % av totala bidragssumman skall användas till grundbelopp, *motionerna 3)* (m) att motsvarande andel skall vara 50 % medan *motionerna 4)* (vpk) inte anger någon uppdelning.

Hemställen avser

i *motionerna 1)*: »att riksdagen måtte besluta,

1. att kommunalt partistöd skall kunna utgå retroaktivt även till tidigare i den kommunala församlingen icke representerat parti som vid valet erhållit mandat för det år valet ägt rum;

2. att uppdra åt vederbörande utskott att utarbeta vederbörlig lagtext.»;

i *motionerna 2)*: »att riksdagen måtte besluta,

1. att bifalla proposition nr 126 ang. kommunalt partistöd med den förändringen, att 1/4 av anslaget belopp skall fördelas lika mellan de partier, som vid val erhållit representation i fullmäktige respektive landstinget, samt 3/4 fördelas i proportion till partiernas platsantal där; samt

2. att uppdra åt vederbörande utskott att utarbeta vederbörlig lagtext.»;

i *motionerna 3)*: »att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 126 måtte antaga följande

Förslag

till

Lag

om kommunalt partistöd

Härigenom förordnas som följer.

Kommun får lämna ekonomiskt bidrag till politiskt parti, som under den tid beslut om bidrag avser är representerat i kommunens fullmäktige. Beslutet skall innehålla att hälften av kommunens bidrag fördelas lika mellan de partier som är representerade i fullmäktige och hälften mellan varje sådant parti med samma belopp för varje plats som partiet under nämnda tid har i fullmäktige.

Vad som nu sagts äger motsvarande tillämpning på landstingskommun och landsting.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.»

i *motionen 4)*: »att riksdagen måtte med bifall till förslaget i Kungl. Maj:ts proposition nr 126 år 1969 om rätt för kommun att lämna ekonomiskt stöd till politiskt parti antaga följande

Förslag
till
Lag
om kommunalt partistöd

Härigenom förordnas som följer.

Kommun får lämna ekonomiskt bidrag till politiskt parti, som under den tid beslut om bidrag avser är representerat i kommunens fullmäktige. Beslutet skall innehålla att bidrag utgår till varje sådant parti dels som grundbidrag och dels med samma belopp för varje plats som partiet vid nämnda tid har i fullmäktige.

Vad som nu sagts äger motsvarande tillämpning på landstingskommun och landsting.»

i *motionen 5*): »att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 126 år 1969.»

Utskottet

Utskottet kan i huvudsak godta det i proposition nr 126 framlagda förslaget i fråga om kommunalt partistöd. Utskottet avstyrker sålunda motionen II: 1231, i vilken yrkats avslag på propositionen, samt motionerna I: 1064 och II: 1227, i vilka föreslagits att bidrag skall kunna utgå även för valår till parti som då inte är men genom valet blir representerat i den kommunala församlingen.

Olika meningar har framkommit om de grunder, som här gäller för fördelningen av ett kommunalt partistöd. Propositionen föreslår en mot mandatantalet proportionell fördelning. I tre par motioner har i stället föreslagits, att viss del av stödet skall utgå som ett för alla partier lika stort grundbidrag. Utskottet finner starka skäl tala för den senare lösningen. Åtskilliga av de kostnader partierna har för sin informationsverksamhet inom kommunerna är oberoende av partiernas storlek. Som skäl mot en konstruktion med lika grundbidrag samt tilläggsbidrag i förhållande till mandatantalet har i propositionen anförts att den kan främja partisplittring. Denna synpunkt är emellertid knappast bärkraftig, när det gäller den kommunala verksamheten. En konstruktion med grundbidrag är enligt utskottets mening bättre ägnad än propositionens förslag att åstadkomma en aktiv informationsverksamhet och därmed vidareutveckla den kommunala demokratin. Grundbidragen bör lämpligen, som föreslagits i motionerna I: 1076 och II: 1245, utgöra en fjärdedel av det totala bidragsbeloppet. Utskottet avstyrker sålunda motionerna I: 1077 och II: 1246 samt I: 1078 och II: 1244.

Utskottet hemställer,

att riksdagen med avslag på motionerna I: 1064 och II: 1227, I: 1077 och II: 1246, I: 1078 och II: 1244 samt II: 1231 och i anledning av proposition nr 126 och motionerna I: 1076 och II: 1245 för sin del antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om kommunalt partistöd med följande som »utskottets förslag» betecknade, ändrade avfattning.

(Propositionens förslag)

Härigenom förordnas som följer.

Kommun får lämna ekonomiskt bidrag till politiskt parti, som under den tid beslut om bidrag avser är representerat i kommunens fullmäktige. Beslutet skall innehålla att bidrag utgår till varje sådant parti *med samma belopp för varje plats som partiet under nämnda tid har i fullmäktige.*

Vad som sagts nu äger motsvarande tillämpning på landstingskommun och landsting.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Stockholm den 18 november 1969

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Erik Olsson (s), Harald Pettersson (cp), Sörlin (s), Sten Andersson (s), Svenungsson (m), Nyquist (s), Lindblad (fp), Richardson (fp) och fröken Lundbeck (m); samt

från andra kammaren: herrar Larsson i Luttra (cp), Adamsson (s), Nilsson i Östersund (s), fru Thunvall (s), herrar Johansson i Trollhättan (s), Boo (cp), Nelander (fp), Andersson i Billingsfors (s), Jonsson i Mora (fp) och Carlshamre (m).

(Utskottets förslag)

Härigenom förordnas som följer.

Kommun får lämna ekonomiskt bidrag till politiskt parti, som under den tid beslut om bidrag avser är representerat i kommunens fullmäktige. Beslutet skall innehålla att bidrag utgår till varje sådant parti *och att en fjärdedel av anslaget skall fördelas lika mellan partierna och återstoden fördelas mellan dessa i förhållande till deras antal platser i fullmäktige under nämnda tid.*

Vad som sagts nu äger motsvarande tillämpning på landstingskommun och landsting.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Reservation

av herrar *Georg Pettersson, Erik Olsson, Sörlin, Sten Andersson, Nyquist, Adamsson* och *Nilsson* i Östersund, fru *Thunvall* samt herrar *Johansson* i Trollhättan och *Andersson* i Billingsfors (alla s) vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Det förslag, som framlagts genom förevarande proposition, har utarbetats i anledning av en framställning av riksdagen förra året, vilken tillkommit på utskottets förslag. Bakgrunden är de politiska partiernas betydelse och ansvar för information och debatt om de kommunala frågorna.

Utskottet tillstyrker att kommunerna ges rätt att lämna bidrag till politiska partier på sätt föreslås i propositionen och avstyrker sålunda motionen II: 1231, i vilken yrkats avslag på propositionen. Då det gäller den närmare utformningen av regler om kommunalt partistöd är det angeläget att fasthålla utgångspunkten, att syftet är att öka medborgarnas möjligheter till information, inte att gagna partierna i och för sig. Det är också naturligt att inte utan starka skäl, som direkt anknyter till de kommunala förhållandena, göra avvikelser från vad som gäller i fråga om det statliga partistödet. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionerna I: 1064 och II: 1227, i vilka föreslagits att bidrag skall kunna utgå även för valår till parti som då inte är men genom valet blir representerat i den kommunala församlingen. Utskottet finner också att en fördelning av bidragen i direkt proportion till antalet mandat är bestämt att föredraga från den angivna utgångspunkten. De förslag om att en viss del av anslagen skall fördelas lika mellan partierna som grundbelopp, vilka framförts i övriga motioner, bör sålunda avvisas. Utskottet vill särskilt erinra om att det som skäl mot en sådan konstruktion av det statliga partistödet anfördes, att den skulle gynna partisplittring. Denna synpunkt är giltig även i detta sammanhang.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen med avslag på motionerna I: 1064 och II: 1227, I: 1076 och II: 1245, I: 1077 och II: 1246, I: 1078 och II: 1244 samt II: 1231 bifaller propositionen 126.